

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturavdelningen
Tord Wennerblom
010-224 54 55

BESLUT
2016-02-18

Diarienummer
511-19557-2012
Dossienummer
1460-2214

Sida
1(8)

Beslut om bildande av naturreservatet Dackehögen i Bengtsfors kommun

Innehåll

Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1A. Beslutskarta
Bilaga 1B. Beslutskarta, skogsbruk
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Sakägarförteckning
Bilaga 5. Besvärshänvisning, formulär O4

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreservatet Dackehögen
NVR ID	2014990
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Bengtsfors
Ungefärlig mittpunkt	N 6529120, E 346600 SWEREF99
Fastigheter och ägare:	Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)
Nyttjanderättsinnehavare:	Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)
Areal (ha):	33,7
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
Natura 2000-beteckning:	SE0530129 Råvarp (Natura 2000-området omfattar 13 delområden varav ett ligger i naturre-servatet)
Naturgeografisk region:	Dalslands kuperade skogslandskap
Objektskategori:	Sö, Skog av särskilt värde för flora och fauna
IUCN-kategori:	Ia, Strikt naturresevat (Strict Nature Reserve)

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 A som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Dackehögen.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen utser Väst kuststiftelsen som förvaltare av naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer samt inom den del av naturreservatet som ingår i Natura 2000-området Råvarpen nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus för de fågelarter som är utpekade i Natura 2000-området. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Syftet ska tillgodoses genom att lövskogarna delvis restaureras medan barrskogarna till större delen får utvecklas fritt genom intern dynamik. Vid torplämningarna återskapas den tidigare lövängsmiljön.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Anlägga väg.
3. Anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad.
4. Anordna upplag.
5. Borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna.
6. Avverka eller utföra annan skogsbruksåtgärd annat än vad som framgår av bilaga 1 B.
7. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
8. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel och som framgår under B.
- Utan hinder av föreskrifterna A5, A6 och A7 får reparation och underhåll av befintliga vägar utföras.
- Vid reparation, underhåll och trädsäkring av befintliga luftledningar. Markskador ska då om möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de reperaras.
- Vid nedgrävning av befintliga luftledningar. Samråd ska dock ske med Länsstyrelsen senast 6 veckor innan åtgärd.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap. 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Märka ut naturreservatet i terrängen.
2. Underhålla stigar samt sätta upp informationstavlor.
3. Gallra och röja i den mån fastighetsägare och innehavare av särskild rätt inte, efter samråd med förvaltaren, själv utför dessa åtgärder.
4. Genomföra undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Utanför befintliga vägar framföra motordrivet fordon annat än i samband med uttransport av fällt vilt med s.k. älghugare, fyrhjuling eller motsvarande.
2. Gräva upp kärlväxter, samla in mossor, lavar, insekter och svampar, med undantag för bär och matsvampar.
3. Skada eller ta bort döda och levande träd och buskar samt vindfällan.
4. Utplantera växt- eller djurart.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.
- När ledningsinnehavare vid reparation, underhåll och trädsäkring av befintliga luftledningar eller nedgrävning av befintliga luftledningar använder erforderliga motordrivna fordon. Eventuella markskador ska reperaras.

Beskrivning av naturreservatet

Dackehögen är en bergsrygg och en f.d. gårdsmiljö belägen ca 1 km sydväst om Ramdalen i Tisselskog socken, Bengtsfors kommun. Naturreservatet

består av en mosaik av olika skogsmiljöer och berggrunden är bitvis kalkrik. Detta visar sig genom en hög artrikedom med olika kalkkrävande växter och en rad ovanliga svampar och mossarter som lokalt förekommer rikligt i skogarna. Särskilt framträdande är de rika bestånden av blåsippor. Vid de f.d. gårdsmiljöerna finns hamlade ädellövträd och en massiv igenväxning med yngre lövträd. Tidigare har en rik lavflora noterats på träden bl a ett flertal rödlistade arter. Övriga skogar är generellt sett glesa och innehåller tydliga kulturspår. De har dock ett högre barrinslag än de gårdsnära miljöerna och några områden är planterade med gran.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Planeringsbakgrund

Riksintressen m.m.

Naturreservatet ligger inom område av riksintresse för naturvård (NRO 14029 Dalformationens landskap) respektive friluftsliv (FP1 Dalslands sjö- och kanalsystem). Naturreservatet omfattas även av särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten enligt 4 kap. 1-3 §§ miljöbalken.

En mindre del av naturreservatet ingår i Natura 2000-området Råvarp (SE0530129), som består av 13 delområden runt sjöarna Råvarp, Åklång och Köttsjön. Det främsta syftet med Natura 2000-området är att nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus för områdets utpekade fågelfauna.

Översiktsplan

I Bengtsfors kommuns översiktsplan, antagen 2013 är ovan nämnda riksintressen utpekade. Naturreservatet ligger inom område som i översiktsplanen betecknas som Jord- och skogsbruksbygd (R5).

Ärendets handläggning

Området kring Ramdalen är sedan länge känt för att hysa höga naturvärden. År 2006-2007 lät Länsstyrelsen därför genomföra en översiktlig inventering av naturvärden med förslag till avgränsning av särskilt skyddsvärda områden. Dackehögen var då ett av de områden som föreslogs få formellt skydd. Två delar av det område som nu utgörs av naturreservatet anmälades inom ramen för Kometprogrammet i Dalsland (som pågick under åren 2010-2014). Övriga delar av naturreservatet erhöll staten genom Allmänna arvsfonden.

Området som naturreservatet omfattar ägs av Naturvårdsverket.

Bengt Svan, Pia Lennartsson och Erik Lennartsson har, som berörda sakägare, förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Bengtsfors kommun, SGU och Skogsstyrelsen.

Rune Hegge, Gunnar Hegge, Elisabeth Hegge, Karl Einar Karlsson, Kjell Erik Andersson, Anne Andersson, Marie-Louise Solvin Särner Karlsson, Eva Harris Bjuréus, Bengt Erik Svan, Sven Pettersson, Vattenfall, Västkuststiftelsen, LRF Västra Götaland, Naturskyddsföreningen Skogsdal, Dalslands Botaniska Förening, Anita Stridvall, Anders och Karin Bohlin, Dalslands miljökontor, Ramdalens vägsamfällighet samt Ramdalen-Torpets vägsamfällighet har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Bengtsfors kommun, SGU, Naturskyddsföreningen Skogsdal samt Dalslands miljönämnd är positiva till förslaget eller har inget att erinra.

Skogsstyrelsen är också positiv till förslaget men anser att skötselplanen bör justeras för att ytterligare främja rika lövmiljöer under en restaureringsfas. Länsstyrelsen har justerat i skötselplanen i huvudsak enligt Skogsstyrelsens förslag.

Vattenfall meddelar att man har en anläggning i form av en luftledning som går genom sydligaste delen av naturreservatet. Denna ledning ska drivas och underhållas vilket bl.a. erfordrar regelbunden röjning vilket måste medges i naturreservatet. Genom undantagen från föreskrifterna bedömer Länsstyrelsen att naturreservatet inte medför några hinder för fortsatt sedvanligt underhåll av ledningarna. Jämfört med förslaget till beslut har tillkommit även undantag från föreskrifterna beträffande nedgrävning av kabel liksom undantag vid användning av motorfordon.

Utöver ovanstående synpunkter har Länsstyrelsen även mottagit en ”namninsamling för bevarande av ett samlat Ramdalen” undertecknad av 26 personer med anknytning till Ramdalen. Man vänder sig mot att de fastigheter som förvärvats av Naturvårdsverket i samband med lantmåteriförrättning har fått registernamnet Flaterud istället för det ursprungliga namnet Ramdalen. Med anledning av detta har Länsstyrelsen och Naturvårdsverket diskuterat frågan och efter att ha stämt av möjligheten med Lantmäteriet så är ambitionen är att registernamnet så småningom, genom en ny förrättning, ska ändras så att det blir Ramdalen igen. Denna namnfråga är dock skild från föreliggande beslut om naturreservatet.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Naturreservatet Dackehögen har höga biologiska värden och utgör livsmiljö för en lång rad hotade och skyddsvärda arter. De främsta naturvärdena återfinns i anslutning till den f.d. gårdsbebyggelsen, bland annat i form av en mycket artrik flora av kärlväxter och kryptogamer med åtskilliga rödlistade arter och signalarter. En del av naturreservatet utgörs av Natura 2000-området Råvarp utpekat enligt EU:s fågeldirektiv. Områdets höga naturvärden påverkas negativt av skogsbruk i området, genom att avverkningar och andra skogsbruksåtgärder kan förändra och påverka mikroklimat, beskuggning, ljus- och näringsförhållanden samt förlust av substrat och livsmiljöer. Samtidigt kommer en del av områdets naturvärden att gynnas av de restau-

reringsåtgärder som är planerade. Dackehögen ligger i en av de lövrika trakter i Dalsland som har utpekats inom ramen för Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett och dess livsmiljöer.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet Levande skogar.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen.

- Regler om strandskydd.
- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap. 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Väst kuststiftelsen.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap. 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Dalslänningen.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4.

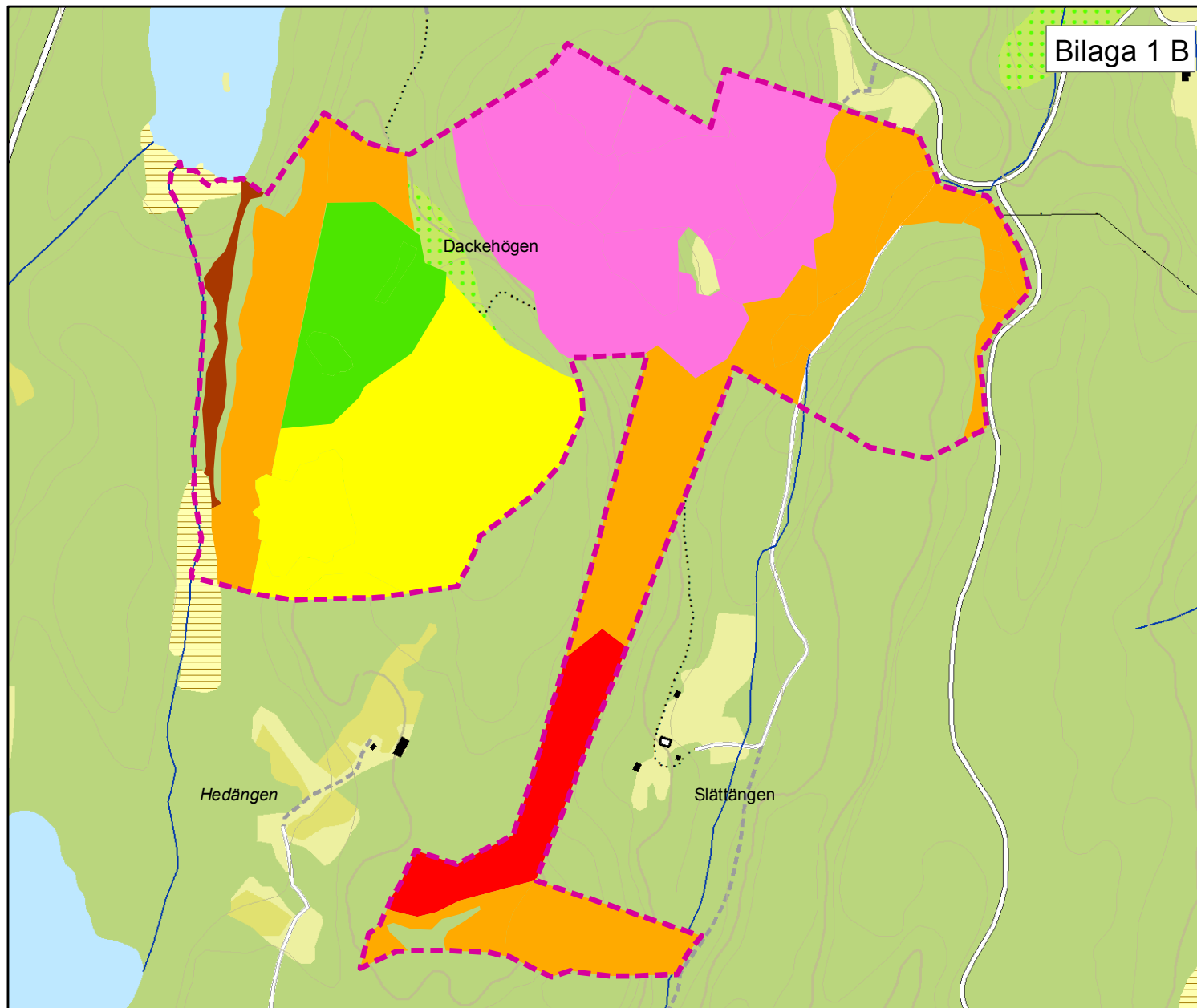
I detta ärende har länsöverdirektör Lisbeth Schultze beslutat. Naturvårds- handläggare Tord Wennerblom har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, enhetschef Johan Jannert, antikvarie Lisa Ragnarsson, planarkitekt Matti Lagerblad och länsjurist Linda Darestam.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Lisbeth Schultze

Tord Wennerblom

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Beslutskarta Naturreservatet DACKEHÖGEN, Bengtsfors kommun

Utan hinder av föreskrift A6 är det tillåtet att:

■ Avverka ungskog och gran, hamla träd, kapa lövträd till högstubbar samt ringbarka lövträd

■ Avverka gran, kapa lövträd till högstubbar samt ringbarka björkar

■ Avverka gran

■ Barka av stormfällt granvirke under vissa förutsättningar, se nedan*

■ Avverka gran när produktionsskogen väster om området har avverkats

■ Avverka gran samt på 3-4 ställen även löv

⬡ Naturreservat

*I händelse av stormfällning som gett upphov till skadat rätt granvirke som överstiger Skogsstyrelsens gällande gräns för mängd skadat virke, och risken för insektsskador på angränsande marker utanför naturreservatet bedöms vara påtaglig, får det skadade virket göras otjänligt som yngelmaterial genom avbarkning. Det avbarkade virket ska lämnas kvar i naturreservatet.

Skala (i A4) 1:6 000
0 25 50 100 Meter

Tillhör Länsstyrelsens beslut
2016-02-18
Diarienummer 511-19557-2012

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Illustrationskarta till Länsstyrelsens beslut
om naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

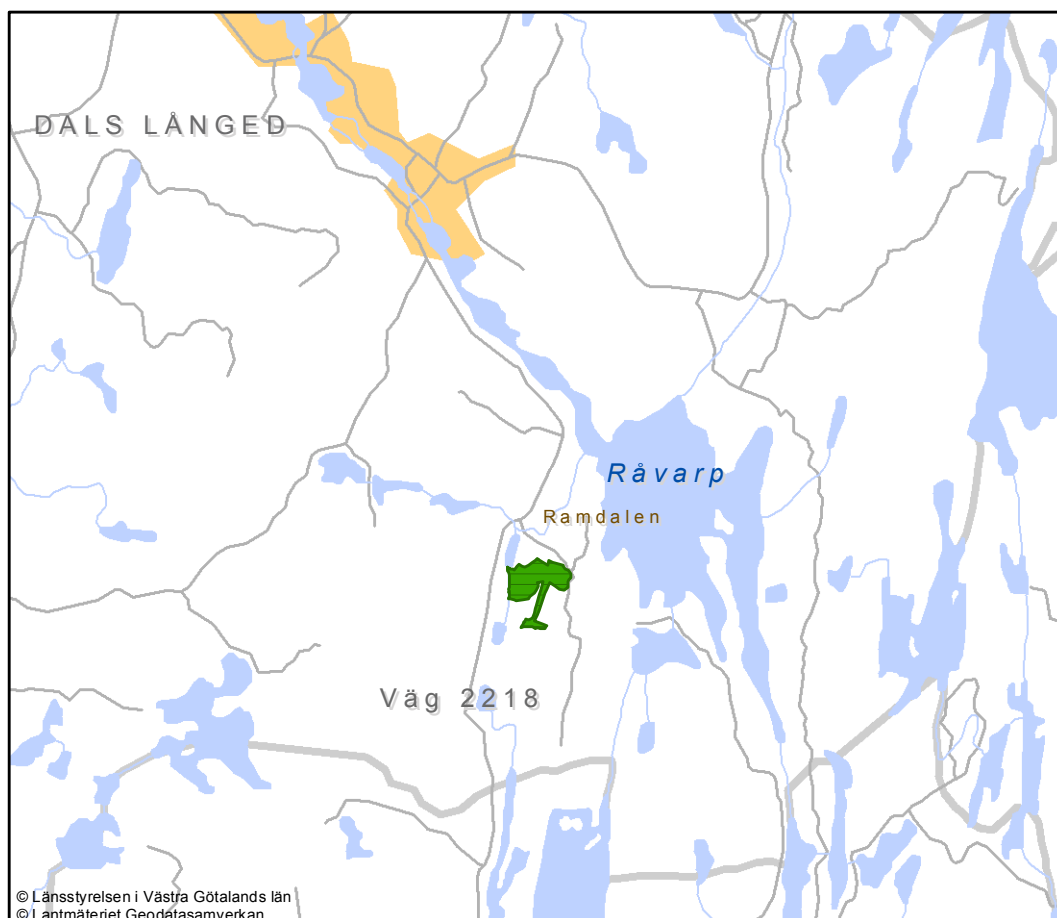
LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bilaga 2

Dnr 511-19557-2012
Beslut 2016-02-18

ÖVERSIKTSKARTA

Naturreservatet DACKEHÖGEN Bengtsfors kommun

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 1 2 3 Kilometer

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturavdelningen
Tord Wennerblom
010-224 54 55

2016-02-18

Diarienummer
511-19557-2012
Dossienummer
1460-2214

Sida
1(20)

Bilaga 3

Skötselplan för naturreservatet Dackehögen i Bengtsfors kommun

I naturreservatet finns en hel del lövskog med visst inslag av gran. Det finns gott om död ved. Foto: Länsstyrelsen, juni 2015.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DEL A – BESKRIVNING	3
1. Syfte	3
2. Beskrivning av området	3
2.1 Uppgifter om naturreservatet	3
2.2 Allmän beskrivning av området	4
2.3 Historisk och nuvarande markanvändning	5
2.4 Områdets bevarandevärden	5
2.5 Bebyggelse och anläggningar	7
DEL B – SKÖTSEL	10
3. Skötselområden och bevarandemål	10
4. Forn- och kulturminnesvård	19
5. Friluftsliv	19
6. Gränsmarkering	19
7. Uppföljning	19
8. Sammanfattning av planerad förvaltning	19
9. Referenser	20

BILAGOR

- 3 A. Karta över skötselområden med delområden
- 3 B. Tabell över skötselområden med delområden
- 3 C. Karta över besöksanordningar
- 3 D. Karta över Natura 2000
- 3 E. Karta över naturtyper
- 3 F. Artlista

Inledning

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – BESKRIVNING

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer samt inom den del av naturreservatet som ingår i Natura 2000-området Råvarpen nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus för de fågelarter som är utpekade i Natura 2000-området. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Syftet ska tillgodoses genom att lövskogarna delvis restaureras medan barrskogarna till större delen får utvecklas fritt genom intern dynamik. Vid torplämningsarna återskapas den tidigare lövängsmiljön.

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Dackehögen
NVR ID	2014990
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Bengtsfors
Ungefärlig mittpunkt	N 6529120, E 346600 SWEREF99
Fastigheter och ägare:	Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)
Nyttjanderättsinnehavare:	Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)
Areal (ha):	33,7
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Natura 2000-beteckning:	SE0530129 Råvarp (Natura 2000-området omfattar 13 delområden varav ett ligger i naturreservatet)
Naturgeografisk region:	Dalslands kuperade skogslandskap
Objektskategori:	Sö, Skog av särskilt värde för flora och fauna
IUCN-kategori:	Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)

Tabell 1: Markslag och naturtyper som ska rapporteras till Naturvårdsverket. Målarealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

Markslag	Areal år 2015 (ha)	Målareal (ha)
Barrskog	15	10
Lövskog	13	20
Sumpskog	2,3	2,3
Hygge	2,6	0
Plantskog	0,23	0
Vall (viltåker)	0,17	0,17
Äng	0,07	0,07
Kärr	0,12	0,12
Mad	0,08	0,08
Substratdominerad mark	0,42	0,42

Kod	Natura 2000-habitat	Areal år 2015 (ha)	Målareal (ha)
6530	Lövängar	0	2,1

2.2 Allmän beskrivning av området

Dackehögen är en bergsrygg och en f.d. gårdsmiljö belägen ca 1 km sydväst om Ramdalen i Tisselskog socken, Bengtsfors kommun. Bergsryggens högsta punkt ligger ca 150 meter över havet. Området ligger på Dalformatjonen och berggrunden är bitvis kalkrik. Detta visar sig genom en hög artrikedom med olika kalkkrävande växter och en rad ovanliga svampar och mossarter som lokalt förekommer rikligt i skogarna. Särskilt framträdande är de rika bestånden av blåsippor.

Hela området består idag av en mosaik av olika skogsmiljöer. Skogarna är mestadels unga och har etablerats under de senaste 50 till 100 åren. I dessa skogar påträffas äldre träd – rester av ett äldre och betydligt öppnare odlingslandskap. Vid de f.d. gårdsmiljöerna finns hamlade ädellövträd och en massiv igenväxning med yngre lövträd. Tidigare har en rik lavflora noterats på träden bl a ett flertal rödlistade arter. I den västra delen avgränsas området av en kalkrik bergbrant med artrik lav- och mossflora. Nedanför bergbranten finns en liten dalgång med en bäck som mynnar i Ånasetjärnet i norr.

Övriga skogar är generellt sett glesa och innehåller tydliga kulturspår i form av stenrosen, stenmurar, åkerhak och diken. De har dock ett högre barrinslag än de gårdsnära miljöerna och några områden är planterade med gran. Ett mindre område är slutavverkat och delar av området längst i söder har gallrats för att gynna vitryggig hackspett.

Centralt i området finns ett intressant odlingslandskap, igenvuxet men tydligt avläsbart med husgrunder från de två f.d. gårdarna på platsen. Dessa brukades långt in på 1900-talet. Områdets byggnader med den tydligt avläsbara tidigare markanvändningen i form av ett småbrutet odlingslandskap rikt på kulturspår har viktiga kulturhistoriska värden.

Naturresevatets ovanliga arrondering, med den smala remsan åt söder, har sin förklaring i den ursprungliga fastighetens arrondering. Fastigheten som staten erhöå i arvsavstående hade denna arrondering.

2.3 Historisk och nuvarande markanvändning

Under 1800-tal och första halvan av 1900-talet var området i stor utsträckning brukat. Åkermarken låg i huvudsak spridd och uppdelad i smala små tegar runt gårdarna uppe på Dackehögen. Området söder om gårdarna har en bakgrund som ängsmark medan övriga delar mest brukats som betesmark. Spår av ett äldre odlingslandskap med åkrar och kulturspår finns även i den nordöstra granskogsdelen samt i söder. I andra områden har åkrar omväxlande tagits upp och försvunnit under de senaste hundra åren.

Från början av 1900-talet och fram till 1950 övergavs markerna successivt och skog har vandrat in (gran och löv) eller planterats (gran). Idag är alla delområden att betrakta som skogsmark men ett delområde har slutavverkats under de senaste åren.

Gårdsmiljöerna på Dackehögen har under årens lopp varit välbesökta av närboende och lokala botanister. Området är känt för sin blomsterprakt på våren och är ett utmärkt utflyktsmål. I takt med igenväxningen har blomsterrikedomen dock minskat.

2.4 Områdets bevarandevärden

Vid Dackehögen finns välbevarade kulturhistoriska lämningar t ex markstrukturer, murar, odlingsrösen och gamla hamlade träd. Floran är tämligen artrik, främst genom att marken har ett högt kalkinslag. Markerna är fortfarande ganska artrika och naturvårdsnyttan med restaureringar bedöms som hög. Detta innebär att förutsättningarna för att återskapa ett traditionellt, artrikt odlingslandskap är goda. Detta är tankar som fördes fram av dåvarande Länsstyrelsen i Älvsborgs län redan 1976 i "Natur i Älvsborgs län – inventering och handlingsprogram för allmän naturvård". I ett avsnitt som beskriver landskapets utarmning på den traditionella ängskulturen står sålunda följande: "I Dalsland är Bräcke ängar och Ränsliden de områden som längst har bevarat ett slåtterbruk. Det tycks dock finnas större möjligheter att återuppliva ett änge vid Dackehögen....".

Det igenväxta odlingslandskapet vid Dackehögen omfattas delvis av Natura 2000-området Råvarp. Natura 2000-området utgörs av 13 delområden runt sjöarna Råvarp, Åklång och Köttsjön. Ett av dessa delområden ligger i naturresevatet, se karta i bilaga 3 D. Natura 2000-området är fastställt inom ramen för fågeldirektivet (SPA). Det främsta syftet med området är att nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus för områdets utpekade fågelfauna, särskilt vitryggig hackspett.

Naturresevatet innehåller också tre nyckelbiotoper registrerade av Skogsstyrelsen, vilket ytterligare befäster naturresevatets höga naturvärde: N 4290-1994, Sekundär lövnaturskog.

N 4291-1994, Kalkbarrskog.
N 1144-2012, Barnnaturskog, kalkbarrskog

2.4.1 Biologiska bevarandevärden

Det forna ljusöppna odlingslandskapet och kalkinslaget i marken har skapat förutsättningar för många signalarter och rödlistade arter, se artlista i bilaga 3 F. Arter som gynnas av ljusinsläpp förefaller dock ha tynande populationer, varför åtgärder för att öka ljusinsläppet är påkallade.

Naturresevatets biologiska bevarandevärden utgörs av en mosaik av restaurerade glest trädbevuxna ängar för att gynna arter som kräver ljus, luckiga lövskogar med mycket död ved för att gynna fågelliv, inte minst hackspettar, kalkrika lövblandade barrskogar med bl.a. rik svampflora och ren barrnaturskog

För Natura 2000-området Råvarp finns en fastställd bevarandeplan. De fågelarter som ligger till grund för utpekandet anges i bevarandeplanen vara bivråk, järpe, sparvuggla, spillkråka samt vitryggig hackspett. Bevarandemål är att upprätthålla och utveckla befintliga och potentiella livsmiljöer för de utpekade fågelarterna med fokus på en ökad andel gamla träd, lövträd och död ved.

Naturresevatet berörs också av Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett.

2.4.2 Geovetenskapliga bevarandevärden

Naturresevatet ligger inom den så kallade Dalformationen. Denna består av sedimentära bergarter avsatta i en synklinal i den gotiska berggrunden. I bergartsserien ingår såväl kalkrika, förhållandevis lättvittrade bergarter, exempelvis lerskiffer och konglomerat, som mer svårvittrade som kvartsit och kvartsitsandsten. Dalformationen kännetecknas här som på andra ställen av de i nord-syd gående bergsryggarna. De kalkhaltiga lerskiffrarna skapar mycket goda förutsättningar för en rik flora. I västra delen av området utmed bäcken, finns en hög bergbrant som består av kalkrik, vittrad lerskiffer.

2.4.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

De kulturhistoriska lämningarna i form av spår efter ett småskaligt odlingslandskap med åkrar, ängar och bebyggelse är tydliga i Dackehögen. I gårdsområdet och den kringliggande lövskogen påträffas vägar och stigar, små åkertegar, åkerhak, stenmurar, stenrösen, äldre hamlade träd, husgrunder och en nyligen upprustad parloge. I barrskogarna öster och söder om Dackehögen förekommer äldre lämningar av stigar, dammar, små åkertegar och odlingsrösen. Några av Riksantikvarieämbetet registrerade fornlämningar finns dock inte i naturresevatet.

2.4.4 Friluftslivsvärden

Dackehögen var förr särskilt omtyckt på våren då ängarna blommade. I takt med igenväxningen av området har många örter försvunnit. Området genomkorsas av vägar och stigar vilka delvis är väl upptrampade.

2.5 Bebyggelse och anläggningar

I den centrala delen av Dackehögen har funnits två gårdar. På den västra gården fanns ett bostadhus och tre ekonomibyggnader. Den enda byggnad som idag finns kvar är en parloge, vilken rustades upp 2014. Övriga byggnader var i så dåligt skick att de revs 2014. På den östra gården fanns ett bostadhus och åtminstone två ekonomibyggnader. Av ekonomibyggnaderna fanns i sen tid endast resterna av grunden kvar, medan bostadshuset revs 2014 med tanke på det extremt dåliga skicket. Rivningarna, liksom upprustningen av parlogen, har bekostats av naturvårdsverket.

I häradskartan från 1890 är de båda gårdarna markerade. På västra gården fanns ett bostadhus (1) och en parloge (2). Därutöver fanns ytterligare två mindre ekonomibyggnader, men dessa är inte med i kartan. Endast parlogen (2) finns kvar idag. Vid östra gården fanns ett bostadhus (3) och åtminstone två ekonomibyggnader (4 och 5). Inget av husen finns kvar idag. Kartan visar också markanvändningen i området på 1890-talet. Gulorange var åker, grågrönt var slätteräng medan övrig mark utgjordes av skog eller utmarksbeten. Symbolen för lövskog (runda ringar) indikerar att det för drygt 100 år sedan fanns betydligt mer löv i området än idag.

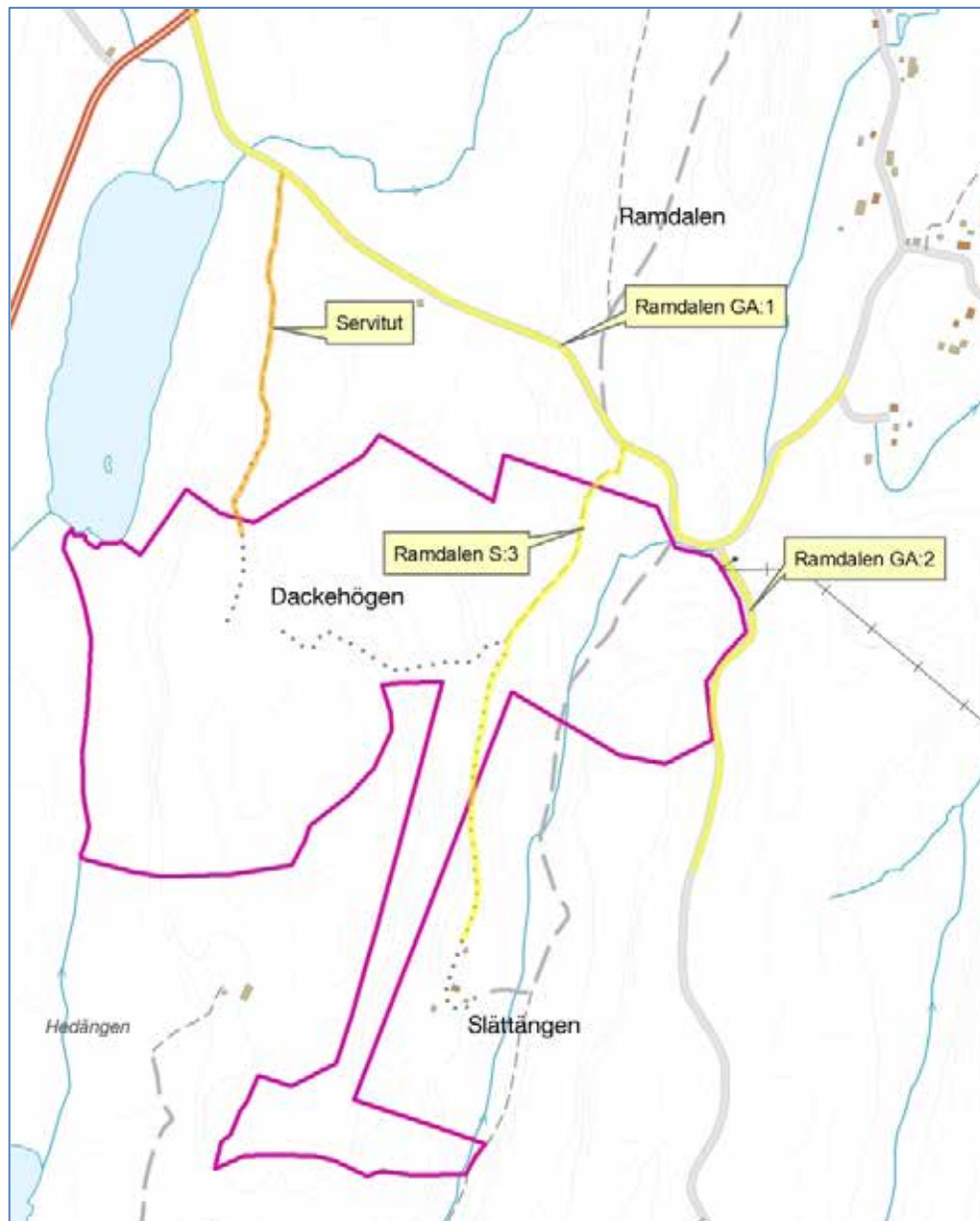
*Bostadshuset på västra gården som idag är rivet.
Foto: Örjan Hedman, november 2013.*

*Bostadshuset på östra gården som idag är rivet.
Foto: Örjan Hedman, november 2013.*

Parlogen efter renoveringen. Foto: Kjell-Åke Andersson, våren 2015.

För orangefärgad väg/stig har staten servitut för åtkomst av naturreservatet från norr. Den vägen/stigen ska användas för besökande (till fots) samt transporter som behövs för naturreservatets skötsel. Gulfärgade vägar är gemensamhetsanläggningarna Ramdalen GA:1, Ramdalen GA:2 samt samfälligheten Ramdalen S:3. Staten har genom sitt fastighetsinnehav inom naturreservatet del i dessa. Det innebär bl.a. att vägarna kan användas vid skötseln av naturreservatet. För närmare uppgifter om dessa vägar hänvisas till Lantmäteriets utredning i bilaga 4 till beslutet (sakägarförteckningen).

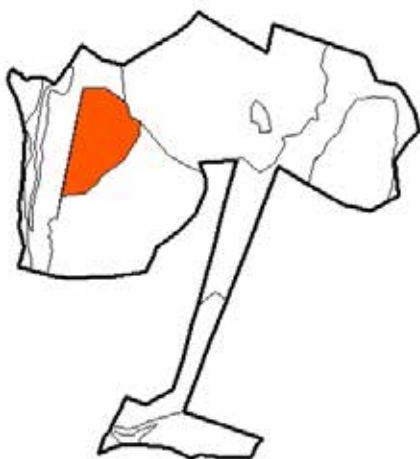
DEL B – SKÖTSEL

3. Skötselområden och bevarandemål

Naturreseptatet är indelat i följande skötselområden:

1. Igenväxt odlingslandskap som restaureras
2. Skog med insatser för att särskilt främja fågellivet
3. Skog med insatser för att främja löv
4. Skog och våtmark med i huvudsak fri utveckling
5. Särskilt stormkänslig granskog
6. Viltåker

Skötselområde 1: Igenväxt odlingslandskap som restaureras

Beskrivning

Området består av ett övergivet, igenväxande och tidigare ängsdominerat odlingslandskap. Träd- och buskskiktet domineras av asp, ask och alm, men det finns även inslag av lönn, ek, björk, gran, sälg, hassel, lind och en. Trädskiktet är yngre och är i huvudsak av igenväxningskaraktär med undantag av ett tiotal gamla, hamlade askar och almar. De har tidigare haft en rik lavflora.

I anslutning till den f d västra gården finns en gammal hästkastanj. Endast ett mindre område är idag ängsmark utan inväxande träd (se foto).

Marken uppvisar en kalkgynnad flora med lundväxter som sårläka, myskmadra, blåsippor, skogstry och vårärt. Även midsommarblomster, liljekonvalj, ormbär och stinksyska är vanligt förekommande. Gullviva förekommer mer sparsamt, men ska enligt lokala uppgifter ha varit mycket vanligare innan igenväxningen. På träden dominerar skogsarter som stuplav och fjällig filtlav medan de rödlistade lavar som tidigare förekommit i området verkar ha minskat, t ex. blylav, almlav och ädellav.

Skötselområdet är indelat i tre delområden, se bilaga 3A och 3B.

Den öppna ängsmarken i skötselområdet. I bakgrunden syns den restaurerade parlogen. Foto: Länsstyrelsen, maj 2015.

Kulturspåren är många och ibland tydliga. Förekommande spår är åkerhak, smala åkertegar, stengärdsgårdar, stigar, vägar och odlingsrösen. De ger en tydlig bild av ett tidigare ängs- och åkerdominerat odlingslandskap. I området låg tidigare två gårdar. Av dessa finns idag endast husgrunderna kvar, med undantag för en parloge vilken har bevarats och rustats upp efter det att naturvårdsverket förvärvat området.

I området finns ett mindre kärr.

En f d kraftledningsgata utgör skötselområdets gräns i väster.

Bevarandemål

Mosaikartad löväng med blomsterängar, hamlade träd, gamla träd samt blommande och bärande buskar som påtagliga inslag. Igenväxningsvegetation förekommer endast sparsamt. Fältskiktet utgörs i huvudsak av arter knutna till slåtter- och/eller lövängar, bl.a. rik förekomst av gullviva. Lavfloran på träden ska bl.a. representeras av rödlistade arter som blylav, almlav och ädellav. Området med Natura 2000-naturtypen lövängar ska vara 2,1 ha.

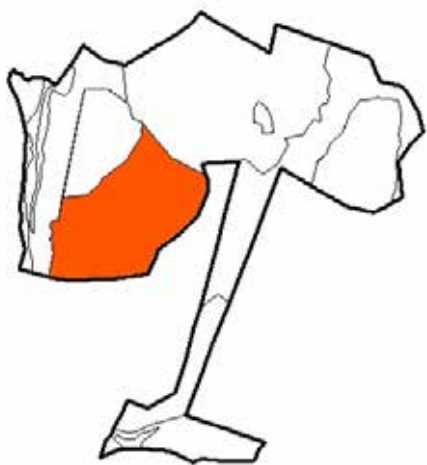

Fotografiet är från naturreservatet Bräcke ängar, men får översiktligt illustrera det bevarandemål som gäller för skötselområde 1 i Dackehögen. Öppna blomsterängar och hamlade träd ska vara påtagliga inslag i skötselområdet. I bakgrunden syns den mer slutna lövskogen, vilket i Dackehögen motsvaras av skötselområde 2. Foto: Länsstyrelsen, juni 2015.

Skötselåtgärder

- All gran tas bort. Avverkning av löv-ungskog så att krontäckningen blir mosaikartad och sammanlagt någonstans mellan 10 och 20 procent. Bärande träd och buskar samt eventuella hålträd sparas. Avverkningen görs i 2-3 etapper i kombination med ringbarkning och högkapning.
- Nyhamling av ungefär 10 yngre ädellövträd och restaurerings-hamling av äldre tidigare hamlade träd. Hamlade träd återhamlas ca vart 5:e år.
- Hasselbuskar utan grövre död ved (>5 cm ø) bör med jämna mellanrum förnygras genom beskärning, varvid hela buskarna avverkas.
- Årlig fagning av slåttermarken utförs på våren. Vid fagningen räfsas löv, kvistar och fjolårsgräs samman och bränns.
- Slåtter utförs årligen på senare delen av sommaren. Efter att ha torkat transporteras höet bort.
- Om det är möjligt att ordna med djurhållare efterbetas området efter slåttern. I betesfällan rekommenderas att även angränsande delar av skötselområde 3 ingår. Även stora delar av skötselområde 3 har en välbevarad grässvål och dess floristiska, liksom potentiella faunistiska värden, skulle gynnas av ett extensivt bete.

Skötselområde 2: Skog med insatser för att särskilt främja fågellivet

Beskrivning

Till större delen lövskog bestående av asp, björk, rönn, ek, ask och sälg. Fläckvis är inslaget av gran påtagligt. Det förekommer rikligt med hassel. Skogen är flerskiktad med både gamla och unga träd. Det är gott om stående och liggande död ved. I syd-västra delen av området finns en dikad f d "mossodling" tätt bevuxen med gran och björk (delområde 2.3). Allra längs i söder finns ett mindre parti granskog med enstaka asp, rönn och lönn (delområde 2.2).

Liksom i skötselområde 1 påträffas här spår av ett äldre odlingslandskap. Skötselområdet är en del av Natura 2000-området SE0530129 Råvarp, utpekad inom ramen för EU:s fågeldirektiv. Natura 2000-området omfattar 13 delområden. Större delen av skötselområde 2 utgör ett av dessa delområden. Vidare har området tidigare registrerats som så kallad nyckelbiotop av Skogsstyrelsen, som också tecknat naturvårdsavtal med tidigare ägare av fastigheten. (Avtalet gäller inte längre.)

Skötselområdet är indelat i tre delområden, se bilaga 3A och 3B.

Skötselområde 2 utgörs av lövskog med visst inslag av gran. Det finns gott om död ved. Området är till större delen registerad som nyckelbiotop och omfattades tidigare av ett naturvårdsavtal. Området är en del av Natura 2000-området Råvarp utpekad enligt fågeldirektivet. Foto: Länsstyrelsen, juni 2015.

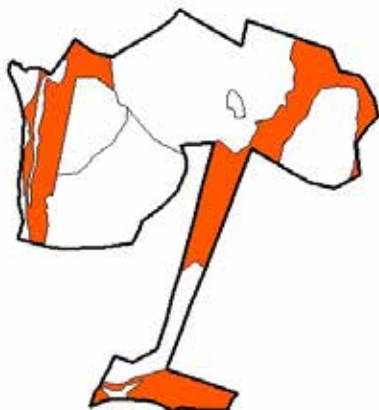
Bevarandemål

Flerskiktad och luckig lövskog med många gamla träd. Det ska vara gott om stående och liggande död och döende ved för att främja fågellivet, inte minst hackspettar. Inslaget av gran ska vara försumbart. Området med flerskiktad luckig triviallövskog med ädellövinslag ska vara 6 ha.

Skötselåtgärder

- All gran avverkas och tas ut ur naturreservatet.
- Kapa till högstubbar av 20-30 lövträd, gärna i grupper för att åstadkomma ljusinsläpp.
- Ringbarka hälften av björkarna i delområde 2.3 ("mossodlingen"). Görs i 2-3 etapper under en 10-årstid.
- Återkommande röjning av inväxande gran.

Skötselområde 3: Skog med insatser för att främja löv

Beskrivning

Skötselområdet består av 16 delområden av olika naturtyper med den gemensamma inriktningen att främja löv genom att hålla efter gran. Det handlar om alltifrån hyggen utan naturvärden till vuxen lövblandad barrskog med relativt höga naturvärden.

Skötselområdet är indelat i 16 delområden, se bilaga 3A och 3B.

Bevarandemål

I huvudsak triviallövskog med stort inslag av gamla träd och död ved. I de fall det handlar om hyggen eller plantskog är bevarandemålet givetvis på mycket lång sikt. Arealen skog med insatser för att främja löv ska vara 9,8 ha.

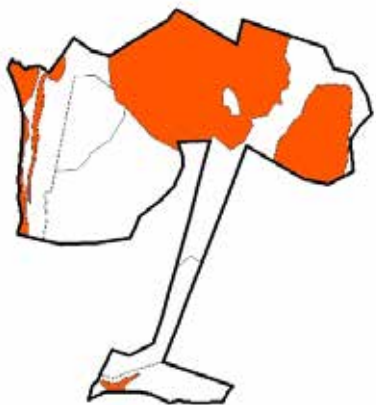

Luckig lövblandad barrskog i delområde 3.2. Här ska ungefär 80 procent av granen tas bort, dels för att öka ljusinsläpp, dels för att främja löv. I detta delområde kan det bli aktuellt med bete om det arrangeras i angränsande skötselområde 1. Foto: Länsstyrelsen, juni 2015.

Skötselåtgärder

- Delområde 3.1: Ta bort all gran och på 3-4 ställen även allt löv för att minska beskuggningen av den västvända kalkbranten för att på så sätt gynna de rödlistade lavar och mossor som lever i branten. Återkom med bortröjning av gran vid behov.
- Delområdena 3.2 och 3.3: Ta bort ungefär 80 procent av granarna och ta ut ur naturreservatet. Spara de allra grövsta. Delområdena kan eventuellt ingå i en betesfålla tillsammans med skötselområde 1.
- Delområde 3.4: Ta bort alla granplantor på hygget. Återkom med bortröjning av gran vid behov.
- Delområdena 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9, 3.10, 3.11, 3.13, 3.14 och 3.15: Ta bort all gran. I många fall går det enkelt att vinscha ut till väg som går intill. Återkom med bortröjning av gran vid behov.
- Delområde 3.12 och 3.16: Återkom med bortröjning av gran vid behov.

Skötselområde 4: Skog och våtmark med i huvudsak fri utveckling

Beskrivning

Vid naturreservatets västra gräns finns en lövsumpskog med klibbal och björk i anslutning till bäcken. I anslutning till Änåsetjärnet finns en mad. I väster finns också en kalkrik, och ganska hög bergbrant med artrik flora. På vittrad kalksten och på naken jord finns sällsynta och rödlistade lavar och mossor som murlansmossa, kalkkuddmossa, kalkfickmossa och traslav.

I naturreservatets centrala del, öster om Dackehögen, utgörs skogen delvis av ädellöv men framför allt av barrskog. I fuktigare partier dominerar gran och på torrare partier en blandning av gran och tall. Lövinslaget är bitvis påtagligt, särskilt där det uppkommit luckor efter vindfällan. Området är delvis registrerat av Skogsstyrelsen som så kallad nyckelbiotop och då klassat som biototypen kalkbarrskog. Ett flertal rödlistade svampar är noterade i området, liksom signalarter som blåsippan, trolldruva, myskmadra och sår-läka. I området finns spår från tidigare odling i form av bl.a. rösen och stenmurar.

I öster finns en olikåldrig barrblandskog i brant terräng. Inslaget av gamla tallar är stort, men även enstaka granar. Delar av marken har kalkpåverkan med bl.a. blåsippor. Området är delvis registrerat av Skogsstyrelsen som så kallad nyckelbiotop.

Allra längst i söder finns en liten lövsumpskog.

Skötselområdet är indelat i 15 delområden, se bilaga 3A och 3B.

Barrblandskog på höjden i delområde 4.14. Området är registrerat som nyckelbiotop. Foto: Länsstyrelsen, maj 2015.

Bevarandemål

Ädellövsskog, triviallövskog, lövsumpskogar, lövblandade barrskogar och barrblandskogar med varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd och mycket död ved med en sammanlagd areal av 14 ha. Granskog (delomr 4.5 och 4.9) kommer på sikt att bli lövblandad barrskog eftersom lövsuppslag är starkt där luckor uppstår genom t.ex. vindfällen.

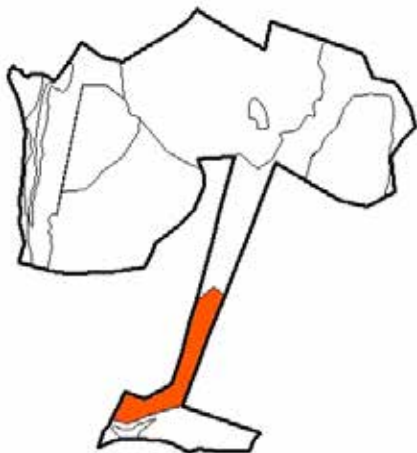
Kraftigt lövuppslag i luckor som uppkommer efter nedfallna granar. Detta innebär att det som idag är nästan ren granskog på lång sikt och på naturlig väg kommer att omvandlas till lövblandad barrskog med ännu högre naturvärden. Foto: Länsstyrelsen, maj 2015.

Skötselåtgärder

- Inga (fri utveckling).

I händelse av stormfällning som gett upphov till skadat rått granvirke som överstiger Skogsstyrelsens gällande gräns för mängd skadat virke, och risken för insektsskador på angränsande marker utanför naturreservatet bedöms vara påtaglig, får dock det skadade virket göras otjänligt som yngelmaterial genom avbarkning. Det avbarkade virket ska lämnas kvar i naturreservatet. Detta gäller i delområdena 4.5 – 4.12, dvs. där inslaget av gran är relativt stort. Se även i föreskrifterna för naturreservatet.

Skötselområde 5: Särskilt stormkänslig granskog

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av en 40-50 m bred och ca 350 m lång remsa med uppskattningsvis 70-årig granskog. Öster om denna remsa, utanför naturreservatet, finns ett hygge. Väster om remsan, också utanför naturreservatet, står avverkningsmogen granskog. När denna granskog i framtiden avverkas blir skötselområdet extremt känsligt för omfattande stormfällning.

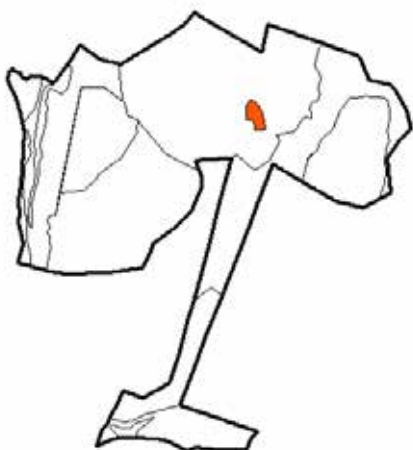
Bevarandemål

På lång sikt triviallövskog med många gamla träd och mycket död ved. Inslaget av gran ska vara litet. Arealen triviallövskog ska på lång sikt vara 1,6 ha.

Skötselåtgärder

- Så länge som produktionsskogen väster om skötselområdet står kvar vidtas inga åtgärder i skötselområdet.
- När produktionsskogen väster om skötselområdet har avverkats genomförs avverkning av all gran även i skötselområdet och virket tas ut ur naturreservatet. Återkom med bortröjning av gran vid behov. Se även i föreskrifterna för naturreservatet.

Skötselområde 6: Viltåker

Beskrivning

Öppen yta i skogen som sannolikt under senare år fungerat som så kallad viltåker. Ytan är gräsbevuxen med bitvis stort inslag av örter som mid-sommarblomster, gullviva och örnbräken.

Bevarandemål

Öppen örtrik gräsmark med blommande och bärande buskar i skogsbrynet. Arealen ska vara 0,17 ha.

Skötselåtgärder

- Røj inväxning av gran och sly vid behov.

4. Forn- och kulturminnesvård

I naturreservatet finns inga av riksantikvarieämbetet registrerade fornlämningar. På många ställen finns dock rester av det forna odlingslandskapet. Kulturlämningar som t.ex. stengårdsgårdar och husgrunder frilägges och hålles efter i samband med röjning i de enskilda skötselområdena.

5. Friluftsliv

Vandringsled, informationsskyltar och andra planerade anordningar för besökare till naturreservatet redovisas i kartbilaga 3 C.

Bevarandemål

Det ska finnas en P-plats för 4-5 personbilar, två informationstavlor, en rastplats samt en ca 1,3 km lång markerad vandringsled i, eller i anslutning till, naturreservatet.

Skötselåtgärder

- P-plats samordnas med befintlig P-plats för naturreservatet Ånäsebäcken.
- Informationstavlor sätts upp på de platser som är markerade på karta i bilaga 3 C. Tavlorna utförs enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar. De ska bland annat innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. En engelsk sammanfattning ska finnas.
- I den öppna ängsmarken, i närheten av parlogen, placeras ett bord med sittplatser.
- Markerad vandringsled förläggs till befintliga stigar och småvägar i huvudsak enligt karta bilaga 3 C.

6. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

7. Uppföljning

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av förvaltaren. Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

8. Sammanfattning av planerad förvaltning

Tabell 4. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering	Hela reservatet	Senast 1 år*	1
Informationsskyltar	-	Ca 1 år*	1
Vandringsled och rastplats	-	Ca 1 år*	1

Avverkningar, hamling, slåtter och eventuellt efterbete	1	Ca 1-4 år* (kan göras i etapper)	1
Avverka gran, kapa till högstubbar, ringbarka björkar	2	Ca 1-2 år*	1
Avverka gran	3	Inom 5 år*	2
Avverka gran	5	Vid behov	2
Røj inväxande gran och sly	6	Vid behov	3

*efter att naturreservatet vunnit laga kraft

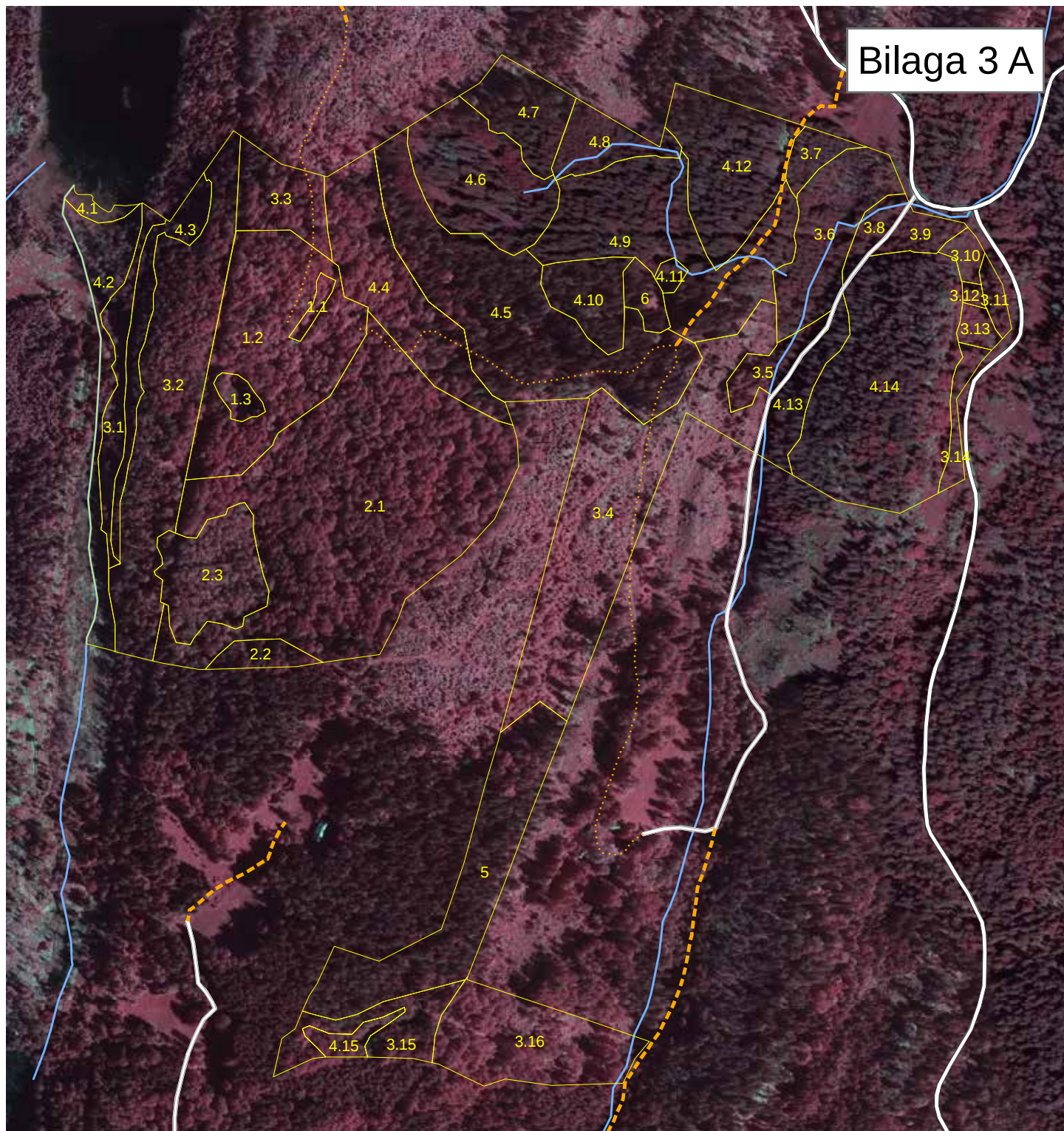
9. Referenser

Allmänna referenser

- EUs art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.
- EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1.
- Gärdenfors, U. (red.). 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010- The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Löfgren, R. & Andersson, L. (red.). 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Rapport 5081, Naturvårdsverket, Stockholm.
- Nitare, J. (red.), 2000. Signalarter - indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Pålsson, L. (red.). 1998. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1998:510, Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.

Referenser specifikt för detta naturreservat

- Kulturhistorisk bedömning och dokumentation av byggnader i Ramdalen och vid Dackehögen. Lars Bergström, 2010, Västarvet Västra Götalandsregionen.
- Rivning av byggnader i Dackehögen. Örjan Hedhman, 2015, Länsstyrelsen.
- Inventering av naturvärden vid Dackehögen, Ånäsebäcken och Ramdalen. Naturcentrum AB, 2007.
- Förslag till skötselplan för naturreservatet Dackehögen. Naturcentrum AB. 2011.

Skötselområden Naturreservatet Dackehögen, Bengtsfors kommun

1. Igenväxt odlingslandskap som restaureras (delområden börjar med siffran 1)
2. Skog med insatser för att särskilt främja fågellivet (delområden börjar med siffran 2)
3. Skog med insatser för att främja löv (delområden börjar med siffran 3)
4. Skog och våtmark med i huvudsak fri utveckling (delområden börjar med siffran 4)
5. Särskilt stormkänslig granskog (delområde 5)
6. Viltåker (delområde 6)

Underlaget i kartan utgörs av ortofoto från år 2014 i infraröd teknik. Mörka partier visar i huvudsak barrskog medan ljusare partier visar lövskog.

Skala (i A4) 1:5 000

0 50 100 200 300 meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Dackehögen
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2016-02-18, dnr 511-19557-2012

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

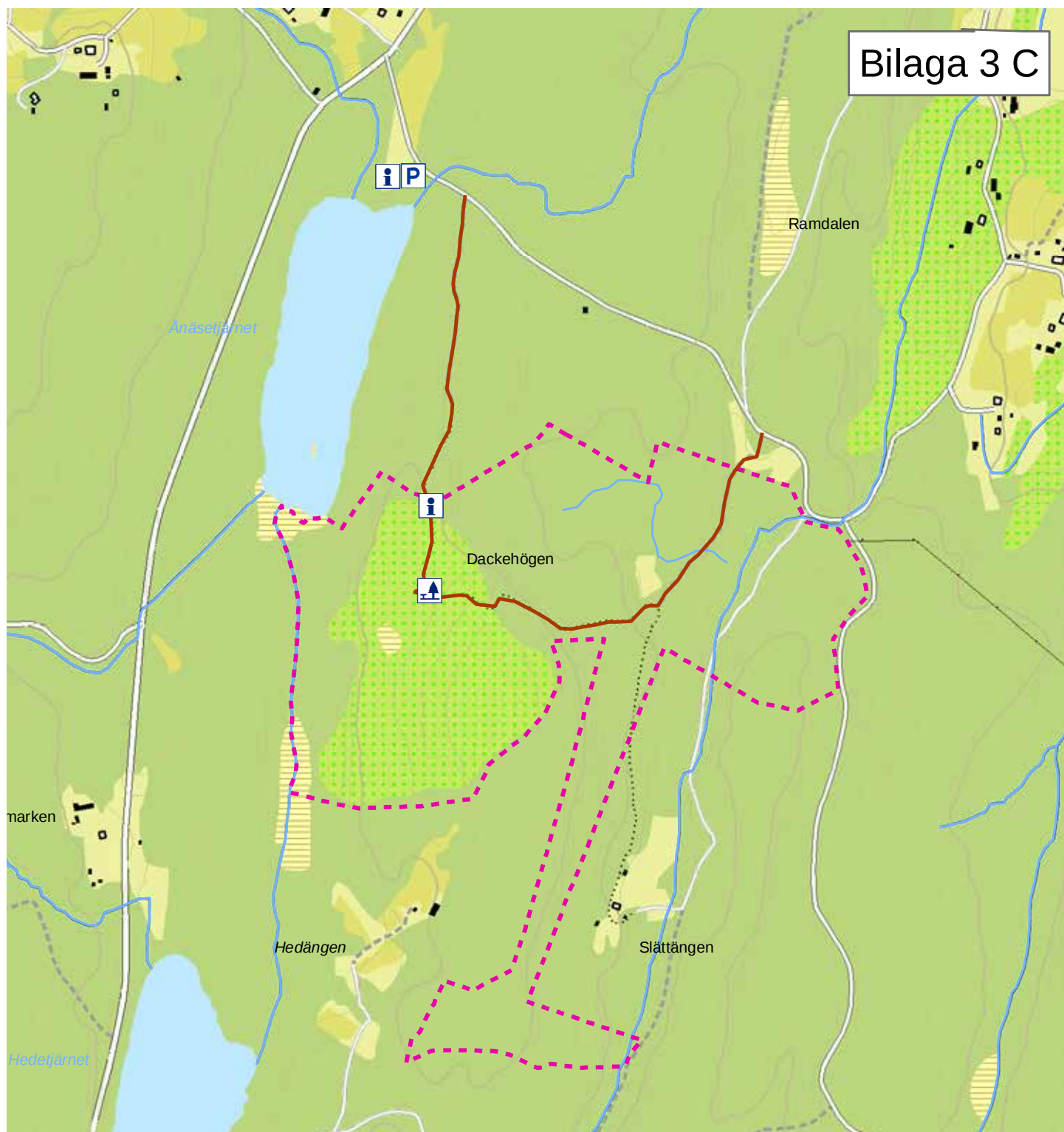
Bilaga 3 B

SKOTSEL-OMRÅDE*	DEL-OMRÅDE**	NATURTYP 2015	NATURTYP MÅL	AREAL (ha)
1	1.1	Äng	Äng 6530 Lövängar	0,07
1	1.2	Triviallövskog med ädellövinslag	Triviallövskog med ädellövinslag 6530 Lövängar	2,02
1	1.3	Kärr	Kärr	0,12
2	2.1	Triviallövskog med ädellövinslag	Triviallövskog med ädellövinslag	4,95
2	2.2	Lövblandad barrskog	Triviallövskog med ädellövinslag	0,19
2	2.3	Lövblandad barrskog	Triviallövskog med ädellövinslag	0,84
3	3.1	Lövblandad barrskog	Triviallövskog	0,43
3	3.2	Triviallövskog	Triviallövskog	2,20
3	3.3	Triviallövskog med ädellövinslag	Triviallövskog med ädellövinslag	0,54
3	3.4	Hygge	Triviallövskog	2,57
3	3.5	Granskog	Triviallövskog	0,29
3	3.6	Lövsumpskog	Lövsumpskog	0,95
3	3.7	Granskog	Triviallövskog	0,19
3	3.8	Lövblandad barrskog	Triviallövskog	0,19
3	3.9	Lövblandad barrskog	Triviallövskog	0,20
3	3.10	Planterad gran	Triviallövskog	0,11
3	3.11	Granskog	Triviallövskog	0,11
3	3.12	Triviallövskog	Triviallövskog	0,04
3	3.13	Planterad gran	Triviallövskog	0,11
3	3.14	Triviallövskog	Triviallövskog	0,17
3	3.15	Lövblandad barrskog	Triviallövskog	0,53
3	3.16	Triviallövskog	Triviallövskog	1,19
4	4.1	Mad	Mad	0,08
4	4.2	Lövsumpskog	Lövsumpskog	0,71
4	4.3	Triviallövskog	Triviallövskog	0,49
4	4.4	Ädellövskog	Ädellövskog	1,25
4	4.5	Granskog	Lövblandad barrskog	2,48
4	4.6	Lövblandad barrskog	Lövblandad barrskog	1,17
4	4.7	Barrblandskog	Barrblandskog	0,57
4	4.8	Lövsumpskog	Lövsumpskog	0,40
4	4.9	Granskog	Lövblandad barrskog	1,90
4	4.10	Barrblandskog	Barrblandskog	0,46
4	4.11	Lövsumpskog	Lövsumpskog	0,06
4	4.12	Barrblandskog	Barrblandskog	1,15
4	4.13	Rasbrant	Rasbrant	0,42
4	4.14	Barrblandskog	Barrblandskog	2,59
4	4.15	Lövsumpskog	Lövsumpskog	0,15
5	5	Granskog	Triviallövskog	1,62
6	6	Viltåker	Viltåker	0,17

Skötselområdena*

1. Igenväxt odlingslandskap som restaureras
2. Skog med insatser för att särskilt främja fågellivet
3. Skog med insatser för att främja löv
4. Skog och våtmark med i huvudsak fri utveckling
5. Särskilt stormkänslig skog
6. Viltåker

** Delområdena är markerade i karta bilaga 3 A.

Anordningar för besökare Naturreservatet Dackehögen, Bengtsfors kommun

P P-plats P-platsen är gemensam med P-plats för naturreservatet Änåsebacken.

i Informationsskylt

A Rastplats

— Vandringsled

- - - Naturreservatets gräns

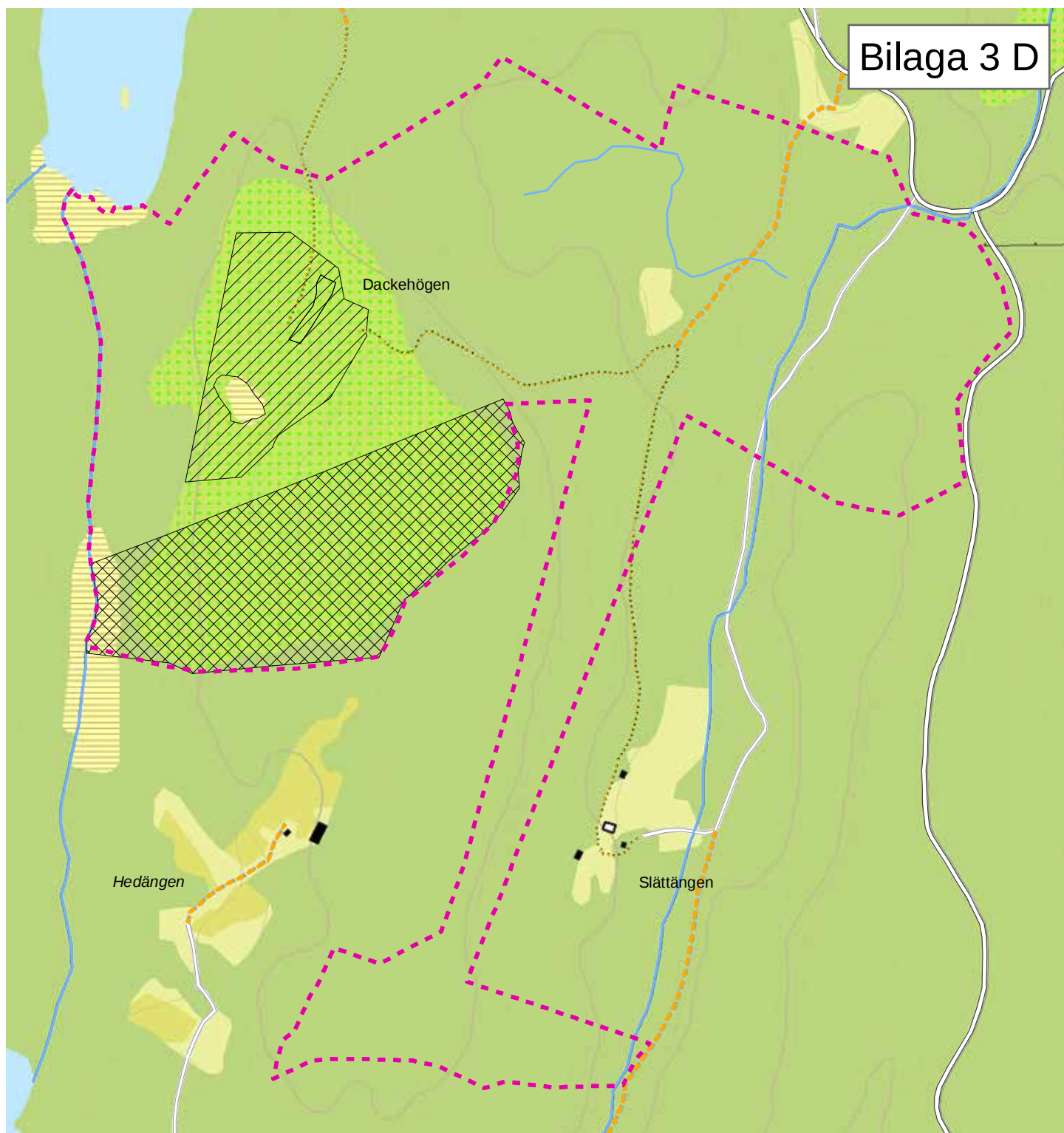

Skala (i A4) 1:8 000

0 75 150 300 450 meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Dackehögen
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2016-02-18, dnr 511-19557-2012

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Natura 2000 Naturreservatet Dackehögen, Bengtsfors kommun

 Restaurering till Natura 2000-naturtypen 6530 Lövängar

 Naturreservatets gräns

 Natura 2000-området SE0530129 Råvarp

Natura 2000-området Råvarp utgörs av 13 delområden runt sjöarna Råvarp, Äklång och Köttjön. Ett av dessa delområden ligger i naturreservatet. Natura 2000-området är fastställt inom ramen för fågeldirektivet (SPA). Det främsta syftet med området är att nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus för områdets utpekade fågelfauna, särskilt vitryggig hackspett.

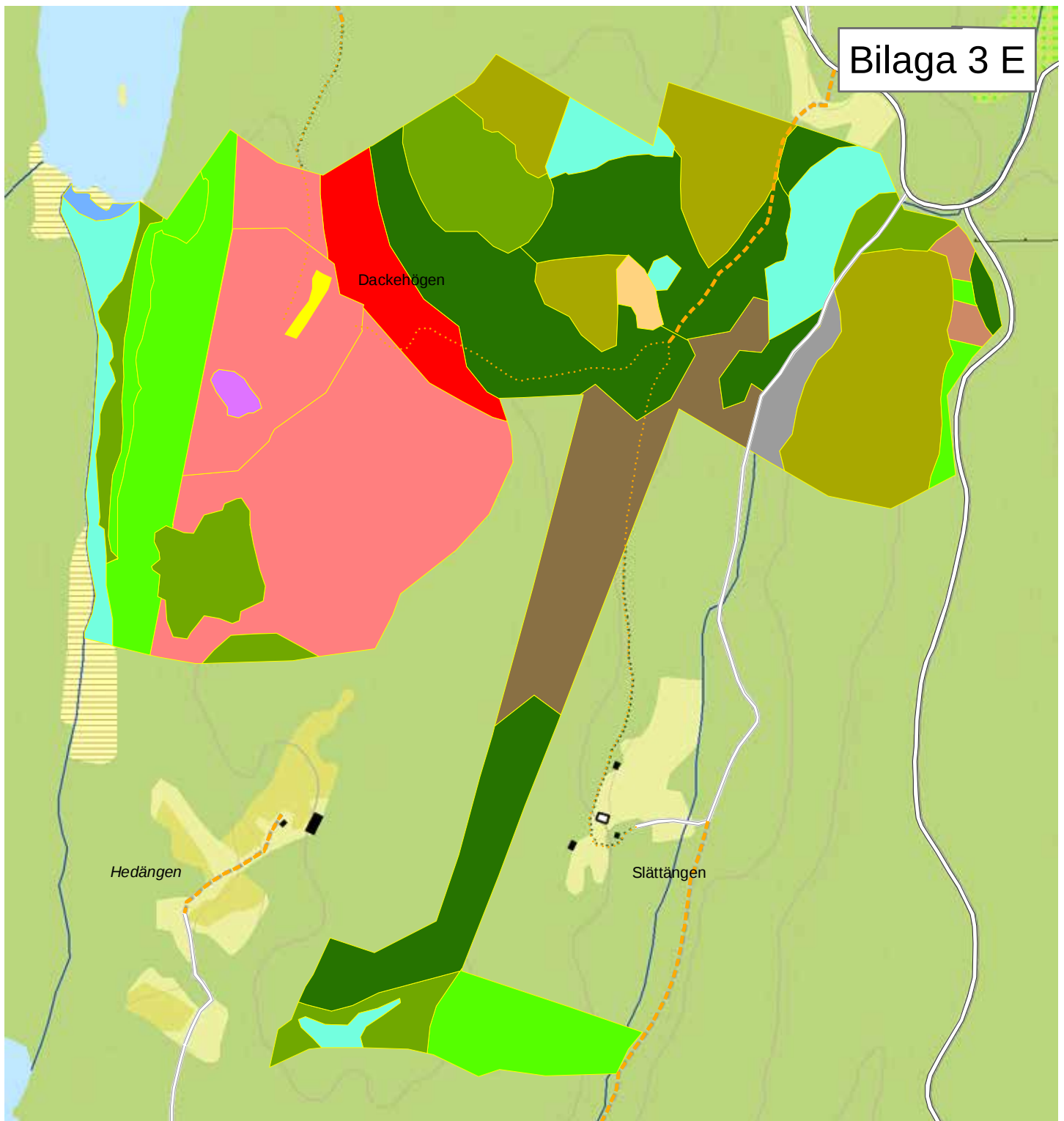

Skala (i A4) 1:5 000

0 50 100 200 300 meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Dackehögen
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2016-02-18, dnr 511-19557-2012

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Naturtypskarta (förhållandena 2015) Naturreservatet Dackehögen, Bengtsfors kommun

■ Ädellövskog	■ Ungskog/plantskog
■ Triviallövskog med ädellövinslag	■ Hygge
■ Triviallövskog	■ Äng
■ Lövsumpskog	■ Åker, artrik
■ Lövblandade barrskogar	■ Rasbrant
■ Granskog	■ Kärr
■ Barrblandskog	■ Mad

Skala (i A4) 1:5 000

0 50 100 200 300 meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Dackehögen
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2016-02-18, dnr 511-19557-2012© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Förekomst av

- signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2000)
- rödlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Försvunnen (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Missgynnad (NT); Kunskapsbrist (DD).
- arter (ÅGP) som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter
- arter (EU) som är listade i EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1 och art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

Frekvens: (1) enstaka, (2) måttlig, (3) riklig, eller exakt uppgift om sådan finns. NCAB = Naturcentrum AB.

Art	Kategori	Frekvens	Uppgift från år	Källa/ Uppgiftslämnare
Mossor				
grov fjädermossa	S	2	2010	NCAB
krusig ulota	S	3	2006	NCAB
kruskalkmossa	S	2	2010	NCAB
murlansmossa	VU		2006	NCAB
platt fjädermossa	S	2	2010	NCAB
rundfjädermossa	NT		1927	Sixten Bergström
stor revmossa	S	1	2010	NCAB
trädporella	S	2	2010	NCAB
västlig hakmossa	S	3	2010	NCAB
grov fjädermossa	S	2	2010	NCAB
Lavar				
almlav	S,NT	1	2006	NCAB
aspgelélav	NT	1	1993	NCAB
blek kraterlav	S,NT	2	2006	NCAB
blylav	VU	1	1993	NCAB
bårdlav	S	1	2006	NCAB
dvärgtufs	S	2	2006	NCAB
grynig filtlav	S	2	2006	NCAB
gulvit blekspik	S	1	1993	NCAB
klosterlav	NT	2	2006	NCAB
korallblylav	S	2	2006	NCAB
läderlappsav	NT	1	2006	NCAB
lönnlav	S	1	2010	NCAB
skinnlav	S	2	2006	NCAB
skorpgelélav	NT	1	1993	NCAB
slanklav	S	3	2010	NCAB
stor knopplav	S	1	2010	NCAB
traslav	S	1	2010	NCAB
ädellav	VU,S	1	2010	NCAB
Kärlväxter				
alm	CR	2	2010	NCAB
ask	EN	2	2010	NCAB
blåsippa	S	3	2010	NCAB
lundelm	S	1	2010	NCAB
myskmadra	S	1	2010	NCAB
svart trolldruva	S	1	2010	NCAB

sårläka	S	2	2010	NCAB
underviol	S		1994	BL
vårärt	S	2	2010	NCAB
Svampar *				
trådticka	NT,S	1	2010	NCAB
Fåglar				
mindre hackspett	NT	1	2006	NCAB
nötkråka	NT	1	2015	Wennerblom

* Uppgifterna om svampfloran är osäker. I området kring Ramdalen har genom åren noterats en rad olika rödlistade svampar. Det är troligt att flera av dessa finns i naturreservatet, men har inte kunnat bekräftas vid tiden för denna skötselplan.